

Analysis of Scientific and Research Damage in the Field of Civil Engineering in Iranian Universities

Erfan Rezaei^{1*}

1 Master degree in construction management, Islamic Azad University, Estehban Branch, Estehban, Shiraz

* **Corresponding author:** Master degree in construction management, Islamic Azad University, Estehban Branch, Estehban, Shiraz

Received: 2022-08-15

Accepted: 2022-09-01

Abstract

Civil engineering science has witnessed many ups and downs since 1336, when it was opened to our universities, until now. Scientific researches, which have occupied a major part of the activities of the country's universities and research institutes in the last two decades, have not Doubt is considered one of the definite components of the country's development and progress. The emphasis of the country's political leaders and scientific elites on the serious need to develop science and technology as much as possible is proof of the above claim. On the other hand, the emergence of weaknesses and shortcomings, both in planning and in the targeted implementation of scientific researches, has caused confusion to the institutions involved and has seriously doubted the future prospects of the country's scientific progress. In this article, while criticizing the mere expression of the existing problems, it is suggested that the members of the cultured research community of the country should use their efforts in drawing a road map for the purposeful implementation of scientific research during the last decade through the exchange of opinions and consensus. According to a classification, the damages related to this field can be classified as damages related to the social system (including the absence of a comprehensive strategy, connection with the dominant discourse, insufficient development of scientific institutions, the illusion of exclusion from engineering sciences, incomplete communication with executive bodies, the ambiguity of the unity of the two The institution of the field and the university,

Keywords: Civil engineering, Education, Research, The weakness of education, Damage to technical and engineering sciences

تحلیل آسیب های علمی و پژوهشی رشته عمران در دانشگاه های ایران

عرفان رضایی*

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت ساخت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد استهبان، استهبان، شیراز
* نویسنده مسئول: کارشناسی ارشد مدیریت ساخت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد استهبان، استهبان، شیراز

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۶/۱۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۲۴

چکیده

علوم مهندسی عمران از سال ۱۳۳۶ که پایش به دانشگاه های ما باز شد تا زمان حاضر شاهد فراز و نشیب فراوان بوده است پژوهشهای علمی، که بخش عمدهای از فعالیتهای دانشگاه ها و پژوهشگاه های کشور را طی دو دهه اخیر به خود اختصاص داده است، بدون شک یکی از مؤلفه های قطعی توسعه و پیشرفت کشور قلمداد میشود. تأکید رهبران سیاسی و نخبگان علمی کشور بر نیاز جدی به توسعه هرچه بیشتر علم و فناوری گواهی بر مدعای فوق است. از طرفی، بروز ضعفها و کاستی ها، چه در برنامه ریزی و چه در اجرای هدفمند پژوهشهای علمی، موجب سردرگمی نهادهای دست اندرکار شده و چشم انداز آتی پیشرفت علمی کشور را با شک و تردید جدی مواجه ساخته است. در این نوشته، ضمن انتقاد از صرفاً بیان مشکلات موجود، پیشنهاد شده است تا آحاد جامعه فرهیخته پژوهشی کشور، از طریق تبادل نظر و همفکری، مساعی خویش را در ترسیم نقشه راهی برای اجرای هدفمند پژوهش علمی طی دهه اخیر به کار بندند. طبق یک طبقه بندی میتوان آسیبهای مرتبط با این رشته را به آسیبهای مربوط به نظام اجتماعی (شامل عدم وجود راهبرد جامع، ارتباط با گفتمان مسلط، توسعه ناکافی نهادهای علمی، توهم استغنا از علوم مهندسی، ارتباط ناقص با دستگاه های اجرایی، ابهام وحدت دو نهاد حوزه و دانشگاه، نابسندگی معیارها، دست دوم بودن علوم مهندسی و فرار نخبگان)، آسیبهای مربوط به اندیشمندان (اعم از ابهام ارتباط دانشگاه و صنعت، رضایتبخش نبودن سطح دانش فنی، ابهام در بومیسازی، ابهام در بروزرسانی، ناکافی بودن مطالعات میان رشته ای، بحران روش، آشفتگی مفاهیم، عدم استفاده از اساتید مجرب) و آسیبهای مرتبط با دانش پژوهان (شامل عدم تناسب با سطح دانش پژوهان و بحران کار تقسیم نمود.

واژگان کلیدی: عمران، آموزش، پژوهش، ضعف آموزش، آسیب علوم فنی و مهندسی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

۱- مقدمه

سایر موارد مشابه، به ذکر و توصیف ضعف ها بسنده کرده اند. پدیده مذکور به حدی است که کارشناسان امر برخی کاستیها را بعضاً به طور روزانه در فضاهای علمی پژوهشی و یا حتی در رسانه های جمعی گوشزد و بازگو میکنند بدون آنکه کسی یا نهادی راهحل جامعی برای کاهش و یا رفع نقایص موجود پیشنهاد کند. البته نگارنده حاضر، به دلیل تحصیل و اشتغال در

بررسی وضعیت پژوهش و همچنین مؤسسات علمی پژوهشی کشور ناهماهنگی ها، کاستی ها و نقصان های متعددی را نشان میدهد که ذهن دلسوزان و دستاندرکاران را به خود مشغول ساخته است. در مواجهه با این دل مشغولیهها، متأسفانه مسئولان و دستاندرکاران ذیربط به جای ارائه راه و بیان راه حل، همچون

- ۳- استمرار شکل گیری و توسعه حوزه فعالیت انجمنهای علمی
 ۴- استمرار تشکیل و توسعه مجلات علمی پژوهشی در حوزه های تخصصی؛ [۲]
 ۵- سعی و تلاش مجلات علمی تخصصی برای ورود به حوزه ISI [۲]
 ۶- تغییر تدریجی نحوه سازکار مجلات علمی پژوهشی قدیمی و تأسیس مجلات علمی پژوهشی [۷]
 ۷- هدفمند و تخصصی با رویکرد پرهیز از عمومی بودن و توجه به گرایشهای تخصصی [۳]
 ۸- شکل گیری تدریجی پایگاه مجلات علمی جهان اسلام موسوم به ISC [۲]
 ۹- استمرار توسعه بیرویه و بعضاً بدون هدف مقطع دکتری تخصصی به ویژه در نیمه دوم ۱۳۹۰ [۴]
 ۱۰- فعالیت جسته گریخته دانشگاه های کشور برای ورود در عرصه رتبه بندی جهانی [۳]

۲-۱- کاربردهای رشته مهندسی عمران

۲-۱-۱- طراحی و مشاوره

طرح و مشورت در طراحی یک پروژه در این قسمت تعریف می شود. برای انجام این کار تجربه زیادی لازم است و به تخصص کافی احتیاج داریم.

۲-۱-۲- پیمانکاری و اجرا

این کار به تخصص خاصی نیاز ندارد و بعد از دریافت طرح، آن را اجرا می کند. ولی حساس است چون اگر نقشه های بسیار خوبی هم طراحی شود و سازه ها از نظر طراحی بدون عیب و نقص باشند، اما کار در اجرا به درستی انجام نشود کل کار زیر سوال می رود.

۲-۱-۳- نظارت

این فرد وظیفه دارد از طرف کارفرما، بر اجرای هر چه بهتر کارها نظارت داشته باشد و هماهنگی بین کارها و افراد مختلف را انجام دهد. همچنین گرایش هیدرولیک و سازه هیدرولیکی با کمک گرایش سازه ساختمان سد را زراحی می کنند. در گرایش زلزله افراد وظیفه ایمنی سازی سد در برابر زلزله و تغییر طرح سازه آن به نحوی که در برابر زلزله مقاوم باشد را بر عهده دارند. در گرایش خاک و پی، وظیفه بررسی پی و تکیه گاه های سد و میزان دوام آنها مورد توجه است.

دانشکده مهندسی، صرفاً با مشکلات و چالشهای موجود در فضاها و پژوهشی رشته های فنی - مهندسی آشنایی دارد و لذا درباره چند و چون نقصانها و یا توان پژوهشی سایر رشته ها کم اطلاع است. لذا این نوشته به تحلیلی گذرا درخصوص چالش های مبتلابه فضاها و علمی - پژوهشی در رشته های علوم و فنی مهندسی پرداخته و مطالب آن درباره سایر رشته ها از جمله علوم انسانی، اگرچه تا حدی مرتبط، قابل بسط و تعمیم نیست. برخی از کاستی های مورد اشاره برای مثال عبارت اند از: [۱]
 - کم ارزش شدن مدرک تحصیلی رشته های علوم و فنی مهندسی در بازار کار داخلی به دلیل نبود توازن بین تقاضای بازار کار و تعداد دانش آموختگان [۱]
 - کم رغبتی دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی برای انجام فعالیت مستمر جدی با پشت کار لازم؛ [۲]
 - ضعف دانشگاه های معتبر کشور در تأمین منابع مالی مورد نیاز؛
 - نداشتن توان تبدیل دانش و معلومات دانشگاهیان به محصولات تجاری و ایجاد درآمد و اشتغال زایی؛ [۱]
 - کم رغبتی مستمر بخش صنعتی کشور در مراجعه به دانشگاه ها و مراکز علمی پژوهشی. [۲]

نوشته حاضر به عنوان اقدامی هرچند ناچیز در مواجهه با کاستی های موجود و تلاش برای طرح موضوع و طلب استمداد همگانی برای ارائه طریق و جستجوی راهکار مناسب به منظور شکوفاتر شدن حرکت علمی دانشگاهیان و مشارکت بیشتر آنان در رشد و تعالی صنعت کشور ارائه شده است. نگارنده برای ترسیم چند و چون آتیه پژوهش در کشور، به مرور تحلیلی و آماری آن طی سه دهه گذشته متوسل شده است تا از این طریق و در ادامه روند جاری، تغییر و تحول مورد نیاز در این مسیر

را شناسایی کند. به این منظور، با مرور وضعیت پژوهش در کشور طی سه دهه گذشته و تحلیل ضعف ها و قوت ها، سعی شده است تا مسیر پژوهش و تحقیقات علمی طی دهه جاری شناسایی و ترسیم شده و بایدها و نبایدها در این خصوص مشخص شود. با اقرار و تصریح به وجود ضعفهای احتمالی در نوشته حاضر، از اهل فن و صاحبان تجربه تقاضا میشود با پرداختن به این موضوع مهم، کاستیهای موجود در این نوشته را گوشزد کرده و نگارنده و علاقمندان به رشد و شکوفایی علم و فناوری در کشور را راهنمایی و هدایت کنند.

۱-۱- مشخصه ها و شرایط پژوهش در کشور طی

سالهای دهه ۱۳۸۱-۱۳۹۰

- ۱- استمرار شکل گیری آزمایشگاههای تحقیقاتی در دانشگاه ها
 ۲- استمرار رشد و توسعه پژوهشکده ها و تأسیس پژوهشگاه ها

۲- روش تحقیق

در این بررسی آسیب‌هایی که گریبان‌گیر رشته‌های دانشگاهی عمران است به شرح جدول شماره ۱ طبقه‌بندی شده است.

جدول شماره ۱: آسیب‌های رشته دانشگاهی عمران، منبع: [۳]

عنوان
۱. اجرای دورهٔ دکتری صرفاً برای پاسخگویی به موارد تقاضامحور
۲. بازننگری مفاد دروس و آموزه‌های رشته‌های فنی - مهندسی
۳. توسعهٔ پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی از سایر کشورها با اولویت دادن به کشورهای همسایه
۴. محدود کردن امر هدایت دانشجویان دکتری به اعضای هیئت علمی با رتبهٔ دانشیار به بالا
۵. ایجاد معاونت فناوری در دانشگاهها و پژوهشگاههای کشور.
۶. محدود کردن هرچه بیشتر تحصیلات در دانشگاه‌های آزاد، پیام نور، و خصوصی
۷. سوق دادن مجلات علمی- پژوهشی کشور به تخصصی شدن و اخذ درجهٔ IS
۸. محدود کردن برگزاری همایشها و هم‌اندیشیها به همایشهای علمی-تخصصی هدفمند
۹. به روزرسانی دستورالعمل ارتقای اعضای هیئت علمی و گنجاندن معیارهای فناوریانه
۱۰. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی کوتاه مدت برای اعضای هیئت علمی
۱۱. تصویب و توسعهٔ دوره‌های پسادکتری برای استفادهٔ هرچه بیشتر

نظام آموزش و پژوهش عمران در ایران دارای آسیبها و نقایصی است که برای بالندگی این رشته از علوم فنی و مهندسی در ایران باید نسبت به رفع آنها چاره‌اندیشی کرد؛ وگرنه روز به روز آثار زیانبار آنها بیشتر خواهد شد. البته برخی از آسیبها به رشته عمران اختصاص ندارد و از آفتهای نظام حاکم بر آموزش عالی در همه رشته‌های علوم فنی و مهندسی است، اما برخی دیگر، اختصاص به رشته عمران دارد. موضوعات مطرح شده در این مقاله، عناوینی اند که تمام استادان برجسته و عمران‌دانانی که در این زمینه اظهار نظر کرده‌اند یا از آنها نظرخواهی شده است، نسبت به آن اتفاق نظر دارند. برای سهولت مطالعه و بررسی، این آسیب‌ها را به شش دسته تقسیم کرده ایم.

۳- یافته‌های تحقیق

در بخش نخست، آسیب‌های نظام آموزش و پژوهش عمران شمرده، و راه‌حل‌های رفع آن‌ها نیز تا حدودی روشن شده است، با وجود این، در این بخش تلاش شده است راهکارهایی که زمینه رفع نقایص و بالندگی نظام عمرانی ما را فراهم می‌کند،

ارائه گردد. در این خصوص، هم از دیدگاههای استادان پیشکسوت و دیگر صاحب‌نظران عمران و هم از تجربیات دیگر نظامهای عمرانی و نظام‌های آموزش عالی استفاده شده است. البته آنچه در اینجا به عنوان راه حل ارائه شده است، جنبه انحصاری ندارد و شاید اگر تأمل بیشتری شود راه حل‌های دیگری به ذهن برسد، اما آنچه بیشتر مدنظر نویسندگان بوده راهکارهایی است که امکان اجرایی شدن آن‌ها در کوتاه مدت وجود دارد. بر همین اساس با توجه به آسیب‌شناسی‌های صورت گرفته در بخش قبل راه کار و پیشنهادهایی به شرح ذیل جهت ارائه راهکار ارائه میشود. [۵]

نیازهای صنعتی و فناوری کشور شامل توانمندسازی بخش صنعتی کشور در مقایسه با سایر کشورها است، به نحویکه از هر دو منظر کیفیت تولید و قیمت تمام‌شدهٔ مصنوعات، قابلیت رقابت و ایستادگی را داشته باشد. بدیهی است مورد اخیر نه تنها نیازمند دستیابی به دانش فنی تولید مصنوعات، بلکه نیازمند بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی، بانکی، مالیاتی، گمرکی، قانونگذاری، و ... است که از حیطة اختیارات نهادهای علمی - پژوهشی کشور خارج است. به عبارت دیگر، ایجاد تحول در این بخش نه تنها؛ صرفاً، وظیفهٔ وزارت علوم و نهادهای مرتبط با آن نیست بلکه وظیفهٔ سایر وزارتخانه‌ها و نهادهای حاکمیتی و همچنین بخش خصوصی فعال در زمینهٔ صنعت و تولید است. البته وزارت علوم هم میتواند با تدوین نقشهٔ راه و پیشگامی هدایت امر تحقیقات و فناوری، کشور را در راستای مسیر مطلوب سوق دهد. به هرروی، به عنوان بخشی از تدوین نقشهٔ راه و همچنین جهت دهی به مسیر پیشرفت علمی کشور در راستای مطلوب، موارد زیر را در دو بخش جداگانه، شامل الف) وظایف دستگاه‌های علمی - پژوهشی و ب) وظایف سایر دستگاههای حاکمیتی، به عنوان الزامات تحول طی دههٔ جاری پیشنهاد میکند: الف. وظایف دستگاه‌های علمی - پژوهشی کشور [۴]

۱- نهادینه کردن شعار (تجاریسازی دستاوردهای پژوهشی) به عنوان شعار محوری دههٔ اخیر. بدیهی است که این شعار باید جایگزین شعار محوری دههٔ پیش مبنی بر تولید مقالهٔ ISI و بالا بردن توان علمی کشور شود و شعار مزبور صرفاً، و حداکثر، به عنوان اولویت دوم در این دهه موردتوجه قرار گیرد؛

۲- اجرای دورهٔ دکتری صرفاً برای پاسخگویی به موارد تقاضامحور. به عبارتی جذب و گزینش دانشجو از طریق آزمون سراسری و تولید دانش‌آموختگان دکتری بدون سفارش بازار مصرف متوقف شود. بدیهی است دانشجویانی که متقاضی دورهٔ دکتری تخصصی هستند لازم است ضمن داشتن کیفیت تحصیلی مطلوب، توسط دستگاه‌های دولتی یا بخش خصوصی بورسیه شده و تمام هزینهٔ

۱۰- برگزاری دوره ها و کارگاه های آموزشی کوتاه مدت برای اعضای هیئت علمی دانشگاهها برای آشنایی هرچه بیشتر آنها با فرایند و سازکار تجاری سازی ایده ها و اختراعات علمی.

۱۱- تصویب و توسعه دوره های پسادکتری برای استفاده هرچه بیشتر از خدمات دانش آموختگان جوان دکتری در دانشگاه ها و پژوهشگاه ها در اجرای پروژه های صنعتی و تجاری سازی آنها

۱۲- ترغیب استادان دانشگاه ها به مشارکت در هیئت تحریریه نشریات بین المللی و نقش آفرینی در سطح جهانی؛ [۵]

۱۳- تمرکزبخشی به فعالیت دانشکده ها و پژوهشکده های موجود در ارائه خدمات به بخشهای خاص صنعتی و پرهیز از تنوع و پراکندگی غیرضروری فعالیتها

۱۴- توسعه و گسترش مراکز رشد و شهرکهای علمی - تحقیقاتی برای تکمیل زنجیره تبدیل فکر و خلاقیت به محصولات تجاری؛

۱۵- محدود کردن فعالیت دانشگاه های آزاد، پیامور و خصوصی صرفاً در بخشهایی که دانشگاه های دولتی قادر به خدمت رسانی نیستند. برای مثال، در آزمون ورودی دانشگاه ها تا جایی که دانشگاه های دولتی ظرفیت و متقاضی دارند نسبت به پذیرش دانشجو اقدام کنند و متقاضیان مازاد به دانشگاه های آزاد و پیام نور هدایت شوند. این فعالیت، که کوچکسازی دانشگاه های آزاد و پیام نور را نیز دربر دارد، باید از یک طرف راه را برای استفاده حداکثری جوانان کشور از حق حضور در دانشگاه های دولتی هموار کند و از طرف دیگر بعنوان اقدامی در راستای ارتقای کیفیت تحصیلی دانشگاه های آزاد و پیام نور مدنظر قرار گیرد؛ [۶]

۱۶- انحصار یارانه های دولتی در پرداخت شهریه دانشجویی صرفاً به مقطع کارشناسی و واگذاری تدریجی هزینه دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی به بورسهای صنعتی؛ درعوض، برای اجرای عدالت بیشتر و برخورداری عموم طبقات از منابع دولتی، افزایش تدریجی کمکهای دولت به شهریه دانشجویان دانشگاه آزاد در مقطع کارشناسی توصیه میشود [۷]

۱۷- اعتباربخشی به حقوق مالکیت معنوی و حمایت قانونی از منافع تولیدکنندگان دانش فنی و صاحبان خلاقیتهاى نوآورانه. در صورت ضعف اجرای قانون مالکیت معنوی در کشور، تا تقویت این بخش به لحاظ حقوقی، دولت بخشی از خسارت های مالکیت معنوی صاحبان فناوری را جبران کند و به آنان بپردازد؛

۱۸- ارائه فرصتهای مطالعاتی به استادان خیره دانشگاه ها به منظور مطالعه سازکارهای دانشگاه ها و پژوهشگاه های بین المللی در سایر کشورها و ارائه راه به مسئولان کشور برای پیشبرد امر ارتباط صنعت با دانشگاه؛ [۵]

تحصیلات آنان با احتساب هزینه های اجرای پژوهش به نرخ روز پرداخت شود. به زبان روشنتر، یک بار و برای همیشه، تحصیل رایگان در مقطع دکتری متوقف و صرفاً به موضوعی مشتریمحور تبدیل شود.

۲- بازنگری مفاد دروس و آموزه های رشته های فنی - مهندسی به نحویکه دانش آموخته این رشته ها نه تنها برای رفع رجوع مطالب تئوری و نظری بلکه برای اجرای نقش در بازار کار آمادگی داشته باشد. انحراف نسبی برخی دانشکده ها و مؤسسه های مهندسی طی دهه های اخیر در تربیت محقق به جای مهندس قابل ذکر است. در این خصوص، توجه و دقت در نحوه آموزش رشته های فنی - مهندسی کشور آلمان در تربیت فنورز و استادکار موردنیاز صنایع مفید فایده خواهد بود.

۳- توسعه پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی از سایر کشورها با اولویت دادن به کشورهای همسایه پذیرش دانشجویان خارجی در مقطع دکتری با هزینه شخصی و یا اخذ بورسیه از کشورهای مبدأ [۵]

۴- محدود کردن امر هدایت دانشجویان دکتری به اعضای هیئت علمی با رتبه دانشیار به بالا [۶]

۵- ایجاد معاونت فناوری در دانشگاه ها و پژوهشگاه های کشور. فعالیتهای وزارت علوم طی دهه گذشته، برخلاف نام این وزارت که علوم، تحقیقات و فناوری است، صرفاً به بخشهای علوم و تحقیقات معطوف بوده و فعالیت چندانی در حوزه فناوری از خود نشان نداده است. ایجاد معاونت فناوری در دانشگاهها، همچون ایجاد معاونت پژوهشی طی دهه ۷۰ که موجب آشنایی اعضای هیئت علمی با مقوله تحقیقات شد، موجب آشنایی اعضای هیئتعلمی با مقوله تحقیقات مشتری محور و توسعه فناوری خواهد شد.

۶- محدود کردن هرچه بیشتر تحصیلات در دانشگاههای آزاد، پیامور، و خصوصی به مقطع کارشناسی البته تطبیق فعالیتهای دانشگاههای نامبرده با اساسنامه آنها و الزام استانداردهای حداقلی درجهت کیفی سازی در بخش تحصیلات تکمیلی از امور ضروری است. [۷]

۷- سوق دادن مجلات علمی- پژوهشی کشور به تخصصی شدن و اخذ درجه ISI

۸- محدود کردن برگزاری همایشها و هم اندیشیها به همایشهای علمی- تخصصی هدفمند و ترجیحاً فناوری محور، با مشارکت بخشهای صنعتی و تولیدی و جلوگیری از برگزاری همایشهای بی کیفیت و صوری

۹- به روزرسانی دستورالعمل ارتقای اعضای هیئت علمی و گنجانیدن معیارهای فناورانه و ارتباط با صنعت در آن؛ [۴]

۱۹- استمرار تشویق شرکتهای دولتی برای مشارکت علمی با دانشگاه ها از طریق توسعه طرحهایی از قبیل ۴۰/۶۰؛
۲۰- تقویت انجمنهای علمی با محوریت واگذاری مأموریت نزدیکی صنایع کشور و مراکز علمی پژوهشی به آنها [۴]

۴- نتیجه گیری

استمرار پژوهش های علمی در کشور منوط به اجرای هدفمند فعالیتهای گسترده و متنوعی است که بعضاً با روند دهه های گذشته شامل تفاوت های کاملاً محسوسی میشود. اقدامات برشمرد در دو گروه ۱- مربوط به نهادهای علمی - پژوهشی کشور و ۲- مربوط به نهادهای حاکمیتی، اقتصادی و صنعتی کشور، دسته بندی شده اند. از اقدامات نهادهای علمی - پژوهشی کشور، بازنگری مفاد درسی در مقطع کارشناسی، کیفی سازی تحصیلات تکمیلی، گسترش تعامل سازنده با کشورهای همسایه و درحال توسعه، تغییر نحوه ارتقای اعضای هیئت علمی، و در رأس همه اینها تلاش برای تجاری سازی محصولات پژوهشی قابل ذکر است. در این نوشته به ناچار و بنا به ضرورت، و نه از روی میل و رغبت، ضمن طرح برخی موارد چالشی، برخی مؤسسات، دانشگاه ها و یا دستورالعملها و سیاستها با ذکر نام مورد نقد و یا اظهار نظر قرار گرفتند. نگارنده ضمن اذعان به احتمال بروز خطا در اظهار نظرها، حق تمامی مؤسسات، نهادها و شخصیت های فرهیخته میداند که در صورت لزوم، ضمن پرداختن و نقد مطالب و اظهارات این نوشته، از طریق انتشار مقالات مشابه، نگارنده و عموم جامعه علمی کشور را از نقطه نظرات سودمند خود بهره مند فرمایند.

از پژوهش های انجام شده و مطالعه میدانی و نظرخواهی از استادان و صاحب نظران پیشکسوت و باتجربه عمران، می توان نتیجه گرفت که نظام آموزش و پژوهش عمران در ایران دارای نقایص و ضعف های متعددی است و این امر علت ها و عوامل مختلفی دارد که مشکلات اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و تغییر نگرش دانشجویان و داوطلبان نسبت به آموزش عالی و تحصیل در دانشگاهها و گسترش حس مدرک گرایی از یک سو، و سوء مدیریت در سطح عالی مدیریت آموزش عالی و دانشگاه ها و نگاه کمی و اقتصادی به علم و آموزش عالی به جای کیفی، از سوی دیگر، مهم ترین عوامل آنهاست. در دهه های اخیر، به دلایل مختلف (که در جای خود قابل بررسی است) گرایش شدیدی به سمت تحصیلات عالی و مدرک گرایی ایجاد شده

است. این گرایشها از باب اشتیاق به آموختن و کسب علم و دانش، بلکه به انگیزهای مالی و اقتصادی و کسب موفقیت های اجتماعی و صرفاً به منظور کسب مدرک دانشگاهی و برخورداری از امتیازات آن بوده است. با افزایش تعداد داوطلبان تحصیل در دانشگاهها، متصدیان آموزش عالی کشور، بی ضابطه و بدون رعایت حداقل ها، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی را گسترش داده، تعداد دانشجویان افزایش چشمگیری یافت که این امر موجب افت شدید آموزش و پژوهش در دانشگاهها شده است. چون جذب استادان برای تأمین اعضای هیئت علمی، به صورت غیراصولی و غیر علمی و بدون احراز شرایط لازم و صرفاً بر مبنای دارا بودن مدرک دکتری و در برخی رشته ها و در گذشته مدرک کارشناسی ارشد) صورت گرفته، در حالی که برای استادی و معلمی، شرایطی لازم است و یکی از آنها علم است. پذیرش دانشجو نیز یا از طریق آزمون تستی و یا بدون آزمون صورت می گیرد که با این روش، به ویژه در رشته عمران، نمی توان صلاحیت علمی دانشجو را برای تحصیل در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری احراز کرد. این روش موجب افزایش تعداد دانشجویان کم سواد در مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد شده است.

فهرست منابع

- [1] Al-Jarjani A. Definitions. Tehran: Nasser Khosro, 1306 AH. [Persian]
- [2] Hosseinizadeh SMA. Research in Iran. Qom: Mofid University, 2016 [Persian]
- [3] Hosseinizadeh SMA. The relationship between industry and university, the newspaper of trust, 2017. [Persian]
- [4] Haghghat SS., methodological crisis in science. Journal of political science, 2003; (3) [Persian]
- [5] Qorbaghan M. Economy of Growth and Development, Volume II, Tehran: Ney Publishing, 1999. [Persian]
- [6] Bureau of Cultural and Social Studies and Planning of the Ministry of Science, Research and Technology Elite migration, Tehran, 2000. [Persian]
- [7] Safaei SH, Kazemi M. "Research on the state of civil engineering", Journal of Comparative Civil Engineering, 2008; 1(1). [Persian]